

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti
tuleviku heaks

HARIDUS- JA
TEADUSMINISTEERIUM

Timo Arbeiter

ETTEVÕTLUSÕPPE PROGRAMM

UUDISKIRI

JUUNI 2016

3

Teie ees on ettevõtlusõppe programmi kolmas uudiskiri, sisukam kui eelmised, sest programmi tegevused saavad aina hoogu.

Lugeja leiab sellestki uudiskirjast taas huvitava intervjuu, seekord Eestis koolitamas käinud Taani ettevõtlusõppe edendaja Anders Rasmusseniga.

Peatähelepanu on uudiskirjas pööratud üliõpilaste ja õpilaste ettevõtlus- ja ideekonkurssidele. Õppeaasta jooksul tegutsenud õpilasfirmadest sõeluti välja parimad. Eelinkubatsiooni programmi esimene semester lõppes ideekonkurssidega kolmes ülikoolis. Parimaid pääsevad võistleva rahvusvahelisel tasemel. Rõõmustab, et mitte ainult õpilastel ja üliõpilastel polnud palju tegemist, vaid ka žüriid olid raske valiku ees, sest häid ja väga häid oli palju. Tase on tõusnud, rõhutasid kõik võistluste asjaosalised.

Rõõmu teeb seegi, et hoolimata õppereisil kuulnud kurtmisest, et Inglismaa ja Taani õpilaste seas võtab taas võimu mentaliteet õppida eksamiks, rõhutasid Eesti õpilased ja nende õpetajad, et peatahtis on ettevõtlusõppest ja oma äriidee elluviimise katsest saadav kogemus. Lisaks konkurssidele ja õppereisidele saame ülevaate programmi töörühmade ühisseminarist.

Uudiskirja toimetis soovib kõigile mõnusat suvepuhkust, et sügisel uue hooga ettevõtlikkuse ja ettevõtlusõppe radadel jätkata.

Lahket lugemist soovides

Leeni Uba,

Ettevõtlusõppe programmi uudiskirja toimetaja

SISUKORD

- 2 | Ja siis läks põnevaks. Intervjuu Anders Rasmusseniga
- 4 | Üle-eestiline edulugude konkurss „Õppimine on põnev!”
- 6 | Eesti parim õpilasfirma valmistab sulavaid šokolaadilusikaid
- 10 | *Start-up*-ideede konkurss
- 12 | Kaleidoskoobilt sõidab Helsingisse meeskond Konku
- 14 | Loomeettevõtluse äriideede arendusprogrammi *Grand Prix* pälvis VR Quiz
- 15 | Vajalik ja asjakohane algatus. Tanel Oppi arvamustlugu
- 16 | Tõdemus õppereisilt Inglismaale: ettevõtlikkus on maailmas olemise ja elamise viis
- 18 | Õpetaja peab oskama küsida õigeid küsimusi
- 20 | Programmi ühisseminar 26. mail oli tõine
- 23 | Kontaktid

JA SIIS LÄKS PÕNEVAKS

Intervjuu Anders Rasmusseniga

Milline inimene on ettevõtlik?

Ma ei ole kindel, et ettevõtlik inimene oleks mingit kindlat liiki inimene. Kaldumus ettevõtlikkusele ei ole seotud ainult inimese isikoomadustega, vaid seda defineeritakse kultuuri, keskkonna, kogemuste jms kaudu. Igaüks saab olla ettevõtlik. Nii ei ole tegelikult sellele ühest vastust. Igaüks võib tõenäoliselt olla ettevõtlik. Kuid mõnel on eelsoodumusi, mis on ettevõtluseks sobivamad kui teised.

Kuidas noor inimene saaks ettevõtlikumaks?

Ma arvan, et kogedes edu tegevustes, mida ta on otsustanud teha. See on ka põhjuseks, miks me tahame, et õppija saaks „tõelise“ (või nii päris kui võimalik) ettevõtlusalase kogemuse. Teine tegur on olulised oskused ja teadmised, mis saadakse elu jooksul, õpikutest ja ettevõtlusest.

Kuidas Teie sattusite ettevõtlusõppesse?

Juhuse tahtel. Ma otsisin uut tööd ja see oli töökoht, mis mind kõnetas. Alguses ei olnud mul aimugi, et millest jutt käib. Kuid varsti sain ma aru, et ma saan kasutada oma eelnevaid kogemusi ja teadmisi selles valdkonnas ... Ja siis läks põnevaks.

Mis ajendas Teid looma ettevõtlusõppe progressioonimudelit?

Me avastasime, et kõik kasutasid samasuguseid põhiideid ettevõtluse õpetamisel ja samas ei tulnud kellelki ühtegi mõtet, kuidas arendada ja liikuda ettevõtlusõppe õpetamisega edasi. Seejärel püüdsime esimese katsena sõnastada ettevõtlusharidust õpiväljunditena selliselt, et õpetamine on suunatud ettevõtlikkuse arendamisele. Arendades mudelit ja süsteemi, küsisime, millised on selle tugevad ja nõrgad küljed? Mudel lihtsustab õpetajatel ja otsustajatel (poliitikutel, otsuste tegijatel) strateegiaid ellu viia. Teiselt poolt peab mudel olema mõnevõrra keeruline, aga samas ei tohi see olla liiga keeruline. Praegu me veel ei tea, kas meie mudel vastab sellele kriteeriumile. Meid on kritiseeritud, nagu oleksime vähendanud teistel uurijatel võimalust ettevõtlusõppe valdkonnas uuringuid läbi viia, sest oleme osaliselt riiklikult finantseeritud teaduskeskus. Aga alati saab ju midagi uut pakkuda ja teha paremini kui eelkäijad.

Millised muudatused on tehtud Taani haridussüsteemis tänu sellele mudelile?

Mudelil on saanud hiljutise riiklikke koole puudutava reformi käigus õpetamise juhendmaterjal. Ja koolid on näidanud valmisolekut mudelit kasutada. Mudel on leidnud rakendust gümnaasiumi tasemel, õpetajaid õpetavates õppeasutustes ja isegi Kopenhageni ülikoolis. Hilisem taksonoomia ja pädevuste raamistik on leidnud rohket kasutamist kõrgkoolides.

Palun tooge välja kõige olulisemad punktid ettevõtlusõppe mudelis.

Ma arvan, et mudel ei lahenda kiirelt, lihtsalt ja ainult ühel viisil üles kerkinud küsimusi. Ettevõtlusõpe peab muutuma lähtuvalt ainekavast ja õppekavast. Samuti on meil veel palju väljakutseid seoses eetikaga ja ettevõtluskultuuri ja hoiakute hindamisega.

Mida peab inimesele andma haridus, et olla ettevõtlikum?

Pidevat ettevõtlusalast kogemust ja pädevuste edasiarendamist.

Palun tooge välja mõned olulisemad punktid, mida olete õppinud ehitades üles Taani ettevõtlusõppe süsteemi.

Väga lihtne: süsteemi ülesehitamine ei ole lihtne, sest peab tunnetama ja arvestama mitmesuguseid hariduslikke traditsioone ja sisusid. Ja see võtab aega ... väga palju aega.

ANDERS RASMUSSEN

- MA haridussotsioloogia ja ettevõtlushariduse alal (Aarhusi ülikool)
- Taani ettevõtluse sihtasutuse (Fonden for Entreprenørskab) noorte ettevõtluse tiimijuht
- Ta on üks ettevõtlusõppe progressioonimudeli ja ettevõtlusõppe taksonoomia autoreid:

Anders Rasmussen, Nicolai Nybye. Entrepreneurship Education: Progression Model. The Danish Foundation for Entrepreneurship – Young Enterprise, August 2013

<http://eng.ffe-ye.dk/media/44723/Progression-model-English.pdf>

Anders Rasmussen, Kåre Moberg, Christine Revsbech. A Taxonomy Of Entrepreneurship Education – Perspectives On Goals, Teaching And Evaluation. The Danish Foundation For Entrepreneurship, May 2015

<http://eng.ffe-ye.dk/media/555477/taksonomi-eng-2.pdf>

Ettevõtlikkuse ja ettevõtlusõppe süsteemne arendamine kõigil haridustasemetel

ÜLE-EESTILINE EDULUGUDE KONKURSS „ÕPPIMINE ON PÕNEV!”

Edukuse ja toimetuleku suurim eelis peitub ettevõtlikkuses.

Ettevõtlikkus on eluhoiak, mida iseloomustavad loov ja uuenduslik mõtlemine, saavutusvajadus ja arukas juhtimine. Kõike seda aitavad välja arendada lasteaiad ja koolid.

Konkursiga „Õppimine on põnev!” tunnustavad haridusprogramm „Ettevõtlik kool“ ja Maakondlike Arenduskeskuste võrgustik koole ja lasteaedasid nende ettevõtlikkuse eest, mis tihtipeale jääb kõrvaltvaatajale märkamatuks. Edulugude konkurs toob esile ja tutvustab laiemale auditooriumile ettevõtlikku hoiakut väärtustavate haridusasutuste tegevusi. Konkursi edulugude tähtsamad kriteeriumid on seotus päriseluga, läbipõimitus õppekavaga ja noorte vastutuse osakaal tegevuse juures.

Enne eduloo esitamist küsi endalt:

- Kas minu esitatav ettevõtmine oli suunatud laste ja noorte ettevõtlikkuse arendamisele, toetades õppetöö seotust päriseluga?
- Kas kaasan oma ettevõtmistesse erinevaid partnereid?
- Kas minu ettevõtmine võimaldas noorte/laste ideid rakendada?
- Kas ettevõtmine oli noorte/laste poolt algatatud?
- Kas see oli noorte/laste poolt ellu viidud?
- Kas minu ettevõtmine aitas minu koolis ja/või kogukonnas kujundada ettevõtlikku hoiakut?
- Kas minu ettevõtmine erines tavapärasest õppetegevusest lasteaias/koolis?

Kui vastasid vähemalt ühele küsimusele jaatavalt, siis see konkurs on just Sulle!

Auhinnad antakse järgmistes kategooriates:

- Parim heategu kogukonnale
- Parim koostöö partneriga
- Põnevaim tund
- Parim noorte/laste algatus
- Ettevõtlik lasteaed (ei rahastata ettevõtlusõppe programmist)

Suure huviga ootame Sinu edulugusid hiljemalt 30. juuniks 2016

- Konkursile ootame 2015/2016. õppeaasta edulugusid.
- Kui oled meie edulugude konkursist varem osa võtnud, siis arvesta, et ühe ja sama loo esitamine on lubatud ainult 1 kord!
- Üks asutus võib esitada mitu edulugu.

Täidetud ankeet koos algatust illustreeriva materjaliga palume esitada elektrooniliselt ettevotlikkool@gmail.com hiljemalt **30. juuniks 2016**

Hindamine: Maakondlikud žüriid valivad välja maakonna kolm silmapaistvamat edulugu, mis lähevad edasi üleriigilisele hindamisele. Võitjad selguvad ja auhinnatakse sügisel 2016 Haridusfestivalil. Noorte ettevõtlikkuse süsteemset arengut toetab haridusprogramm „Ettevõtlik kool“.

Ettevõtlikkust ja edu!

Haridusprogrammi „Ettevõtlik kool“ eestvedajad

Lisainfo: Kristi Krilovs: kristi.krilovs@ivek.ee, tel: 501 2901

Konkurssi rahastab Euroopa Liidu Euroopa Sotsiaalfond projektist „Ettevõtlikkuse ja ettevõtlusõppe süsteemne arendamine kõigil haridustasemetel“ ja tegevusi viib ellu Maakondlike arenduskeskuste (MAK) võrgustik.

**ETTEVÕTLIK
KOOL**

EDULUGUDE KONKURSS

Projekt "Ettevõtlikkuse ja ettevõtlusõppe süsteemne arendamine kõikidel haridustasemetel" (EETA)

ÕPPIMINE ON PÕNEV!

- 💡 Parim heategu kogukonnale
- 💡 Parim koostöö partneriga
- 💡 Põnevaim tund
- 💡 Parim noorte/laste algatus
- 💡 Ettevõtlik lasteaed*

TÄHTAEG: 30.06.2016

**LISAINFO: WWW.EVKOOL.EE
JA FACEBOOK**

* auhinnafondi ei rahastata EETAst

**Maakondlikud
ArendusKeskused**

**Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond**

**Eesti
tuleviku heaks**

EESTI PARIM ÕPILASFIRMA VALMISTAB SULAVAID ŠOKOLAADILUSIKAI

Kersti Loor, Junior Achievement Eesti juhatuse liige

Eesti parim õpilasfirma on Spoony, kes valmistab šokolaadilusikaid, täpsemalt lusika otsas šokolaadikuubikuid, mis mõeldud maitsva kakaojoogi valmistamiseks. Tegemist pole küll innovatsiooniimega, kuid Eesti turul on sellised tooted uudsed. Võidu tõi Spoonyle väga tugev ja särav meeskond ning õpilasfirma kohta märkimisväärne käive – ligi 9000 eurot.

Võidutiimi kuuluvad **Juhan Kokla, Kaspar Kuus, Hannah Caroline Segerkranz** ja **Christopher Roosla**. Noored õpivad Vanalinna Hariduskollegiumis ja Gustav Adolfi Gümnaasiumis ning sel kevadel on neil ees kooli lõpetamine. Suvel esindavad just nemad Eestit Euroopa õpilasfirmade võistlusel Šveitsis.

11. mail toimunud Eesti õpilasfirmade võistluse finaali pääses oma tegevuse kohta esitatud aruande põhjal 21 selle aasta tugevaimat firmat. Üldse tegutseb tänavu Eesti põhi-, kesk- ja kutsekoolides 297 õpilasfirmat, mis on kõigi aegade rekord ning ületab eelmise aasta tulemust 64 õpilasfirma võrra!

Finaali tase oli ühtlaselt tugev ja võit ei tulnud kergelt. Teise koha pälvis juba Ajukahist tuttavaks saanud

õpilasfirma Pürg Hugo Treffneri ja Tartu

Tamme Gümnaasiumist. Pürg pakub pressvildist

disainitud teklikotte, arendusjärgus on samast materjalist insuliinikotid ja portfelliid. Õpilasfirmal on plaan liikuda ka Rootsi turule.

Kolmandale kohale jõudis **Võru Gümnaasiumi õpilasfirma Cheeset**. Cheeseti pakutavas pakikeses on stardikomplekt poole kilo koduse Mozarella juustu valmistamiseks. Kolmandale kohale jõudsid nad oma vahva tooteidee ja särava esinemisega.

Võistlusel jagati ka mitmeid eripreemiaid.

Coca-Cola eripreemia sotsiaalse vastutustunde eest läks **õpilasfirmale Sibis EBS Gümnaasiumist**. Sibis on loonud vahendusplatvormi, mille kaudu jõuab talukaup tootjalt otse tarbijani. Õpilasfirma Sibis oli ka Interneti teel toimunud rahvahääletuse võitja.

Parim õpilasfirma Spoony oma kakaoalusikatega

Õpilasfirma Pürg stiilsed teklikotid

SEB eripreemia pälvis kitsepiimajäätist valmistav **õpilasfirma Jätsu Tallinna 21. Koolist**. Noored on endale tööstusliku jäätisevalmistamise protsessi üksipulgi selgeks teinud ning plaan on liikuda edasi pärisfirmaks.

UC Rendi toote disaini eripreemia sai **Miina Härma Gümnaasiumi õpilasfirma Notebase**, kes valmistab stiilseid ja kvaliteetseid aluseid sülearvutitele.

Tartu Ärinõuandla ja Tartu linna preemia silmapaistva müügitegevuse eest sai **õpilasfirma Magusad Küsimused Tartu Jaan Poska Gümnaasiumist**.

Õpilasfirma Cheeset jagab selgitusi žüriiliikmele

Eesti parima õpilasfirma riietab Šveitsi rahvusvahelisel võistlusel stiilseks ja moodsaks Baltika Moetänav. Õpilasfirma programmi arendamist ja võistluse läbiviimist rahastab programm „Ettevõtlikkuse ja ettevõtlusõppe süsteemne arendamine kõigil haridustasemetel” Euroopa Sotsiaalfondist. Võistluse korraldamist toetasid Tartu Ärinõuandla ja Tartu Linnavalitsus.

Õpilasfirma Jätsu valmistab maitsvat ja tervislikku kitsepiimajäätist

Pilte õpilasfirmade võistlusest vaadake lisaks siit

Videoklippi saad näha siit

MIDA ARVASID ÕPILASFIRMADE (ÕF) VÕISTLUSEST OSAVÕTJAD, KORRALDAJAD, JUHENDAJAD JA ŽÜRIILIIKMED

ÕF CHEESET – Võru Gümnaasium

Mida oma firma tegemisest õppisite?

Kätlin Rest, Raimond Vink ja Kristiina Kürbe: Majandus ja ettevõtlus pole üks ja sama. See, et õpid majandust, ei tähenda et oskad hakata ettevõtjaks. Meie tegima ka oma **õppevideo**.

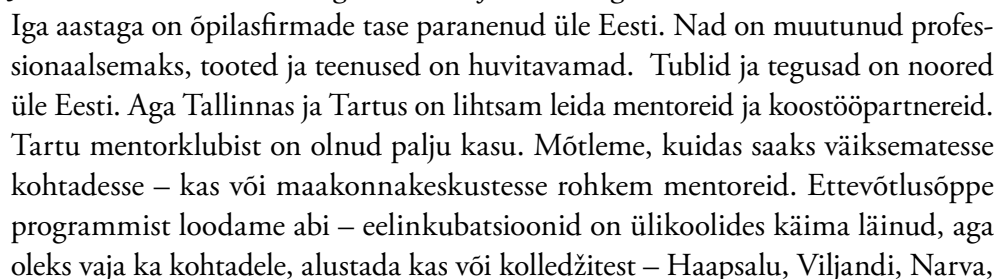
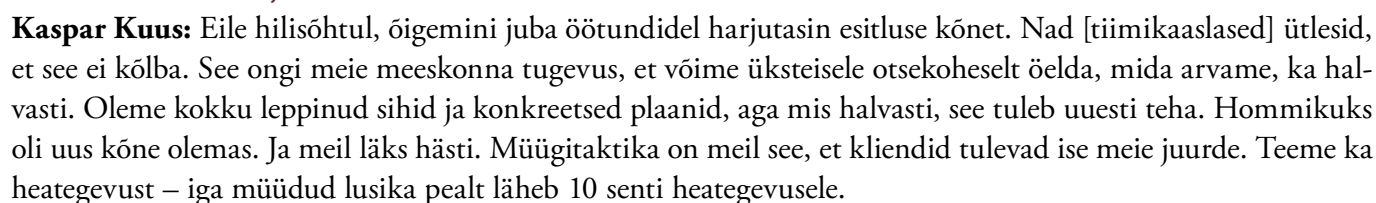
Karmo Kurvits ja Andi Tallo, Võru gümnaasiumi õpilasfirmade, sh Cheeset'i juhendajad: Nii tihedat võistlust pole eelmistel aastatel olnud. Juhendajatel läheb raskeks, sest tase on väga kõrge, samas ei tohi unustada, et tegu on õpilastega. Aga ka õpilaste endi ootused on väga suured. Õpilasfirmaga on siiski turvaline kukkuda, kui idee ei hakka tööle. Õpivad vastutust, ideede genereerimist. Samuti õpivad nad siin õpitud kogemusi realiseerima oma muus õppetöös ja tegemistes, nt ajaplaneerimine jms.

Karl Angelo Maiuri: Meie tugevus on IT. Oleme logistika poole pealt tugeva süsteemi üles ehitanud talutoidu vahendamiseks. Me ei üritagi kõike ise teha. SIBIS kasutab teiste partnerite teenuseid, et klientide nõudmisi paremini rahuldada. Praegu suudame seda teha nii, et ostjal on tellitud kaup 24–48 tunni jooksul käes.

Katarina, Henri, Benedike: Tootjaid on, Konju talu teeb ja mõned teised, aga nad teevad rohkem oma tarbeks või külalistele. Eraldi kitsepiimajäätise tootjat ei ole. Tahame kasvada üle Eesti. Ka Soomes saime laadal hea vastuvõtu ja tekitasime huvi. Tahame pakkuda oma tooteid ka kohvikutele jt.

Ken Tristan Peterson: Meil on tugev platvorm, see on hea põhi. Meie koostööpartner on Eesti Jalgpalliliit, loodame koostööle Piletileviga. Plaanis on asutada OÜ, teenused: maksesüsteem, e-pood – väikestele ettevõtetele, koolidele ja MTÜ-dele, kes teevad üksikuid üritusi ja müüvad vähe pileteid. Plaanis on ürituste kalender, kõik ühisel platvormil, kus saab teada üritustest, müüa, osta, vahetada pileteid, saab ka infot ürituste kohta – kavas blogi. Süsteem on turvaline: kel pilet üle, annab selle TAGsile, uus ostja saab pileti TAGsilt.

miks mitte ka Võru Kutsehariduskeskuse juurde, et oleksime kättesaadavad ka väiksemates kohtades, mis ei ole Tartu ja Tallinna külje all. Ja veel: esmakordselt võitis firma, kel oli ka kõige suurem käive.

Kersti Loor

Junior Achievement Eesti juhatuse liige, partnersuhete juht

See oli kõigi aegade kõige tugevam võistlus. Tase on väga kõrgele tõusnud. Viie aasta tagune esikolmik poleks sel aastal võib-olla finaali pääsenudki. Õpilafirmadega seotud tegevuste haare on tublisti laienenud. Millest see tuleneb? Üks põhjus on ettevõtluse populaarsuse tõus noorte hulgas – õpilafirmasid on rohkem. Sel aastal käivitati mentorprogramm. Kes kasutavad mentoreid, saavad paremaid tulemusi.

Riina Juga

Kiili gümnaasiumi ajaloo, ühiskonnaõpetuse ja majanduse õpetaja, õpilafirmade juhendaja

Olen siin algaja, juhendasin kaht esimest õpilafirmat, neist Vivell pääses finaali. Erialalt olen ajaloolane, kuid ütlesin õpilastele, et ei soovita neil ajalugu õppida. Ettevõtlus on see, tänu millele saavad elada ja oma tööd teha ka ajaloolased. Õpilastel on viimasel ajal suur huvi majandusvaldkonna vastu, 10. klassis tehakse innuga õpilafirmat ning 11. klassis on valikkursus ettevõtlus ja paljud valivad selle – praktiline aine. Õpitakse ju ettevõtluses pädevusi, mida muud ained, ka teoreetiline majandusõpe ei anna – sotsiaalsed oskused, suhtlus. Ettevõtlusõpe on investering õpilastesse endisse. Õpilased saavad ka ise sellest aru, et mitte kool ei sunni neid seda ainet õppima, nad on ise huvitatud, nad on väljas oma kogemuste, mitte kasumi peal.

Paavo Pilv

žürii esimees, ettevõtja, WTC Tallinn AS ja mitme teise ettevõtte juhatuse liige

Sel aastal oli žüriil palju raskem, palju oli võrdselt häid firmasid. Esimeses hääletusvoorus sai neli firmat võrdselt punkte. Pole kunagi nii tugevat konkurentsi olnud. Igaüks neist neljast väärinuks võitu.

Marek Mekk

žürii liige, Valgamaa ettevõtja: OÜ Sebra Sõbrad, Junior Achievement Eesti õpilafirmade programmi koolitaja

Mitu aastat olen sellega tegelenud, ise juhendanud õpilafirmasid, olen noorte ettevõtjate koolitaja ja mentorklubi liige. Väga võrdne võistlus oli, väga väikeste punktivahedega. Täiesti Euroopa tase – kõik neli oleks sobinud Eestit Euroopa võistlusel Šveitsis esindama. Noortel on suur huvi. Programm levib noorte seas, kogub populaarsust, noored ise tahavad teha. Nüüd juba õpilased ise nõuavad, et miks meil ei ole, aga alati ja igal pool ei jätku juhendajaid. Õpilafirma annab tõsise ettevalmistuse – sotsiaalsed oskused tohutult tõusevad. Peab müüma, turgu leidma, toodet arendama, meedias end müüma. Eesti õpilafirmade tase on kindlalt Euroopa esirinnas. Ka maailmas, sest nii suuri võistlusi mujal ei korraldata. Kutsekoole peaks rohkem kaasa tõmbama, seal on just vaja ettevõtlusõpet.

START-UP-IDEEDE KONKURSS

Sirli Jõgi, TTÜ Mektory start-up-programmi peaspetsialist

Tallinna Tehnikaülikooli innovatsiooni- ja ettevõtluskeskus Mektory eelinkubatsiooni programmi finaalis 16. mail toimunud *Start-up*-ideede konkursil valis žürii välja selle kevade parimad *start-up*-ideed: testtoodete vahendamise veebileht, laulma õppimise mobiilirakendus, unikaalsed T-särgid ja rakendus, mille abil on lastel lõbusam keemiat õppida. Mis on just selle ettevõtlusõppe programmi tugevused?

Ideekonkursi võitnud meeskond Levon oli edukas ka „Ajujahil”

TTÜ Mektory *start-up*-eelinkubatsiooni peaspetsialisti **Anu Oksa** sõnul seisneb TTÜ Mektory eelinkubatsioon neljakuulises iduettevõtluse põhitõdesid õpetavas koolitusprogrammis koos ärimentorluse ja meeskondade juhendamisega. Programmi jooksul arendasid tudengid oma idee reaalseks ärimudeliks. „Oli rõõm tunnistada, et ükski oma ideed esitlenud 15 meeskonnast ei jäänud žürii kõige keerulisematele küsimustele vastamisega hätta – ideed olid põhjalikult läbi mõeldud ja viimistletud,” nentis Oks ja tõdes, et pea iga esitletud idee oleks valmis edasi kasvama reaalseks tooteks või teenuseks. „Mõned tiimid vajavad ehk veel mõnda eriteadmistega meeskonnaliiget, paljud kindlasti ka mentoreid või investoreid, ent

korralik alus oma ideele on eelinkubatsiooni programmis osalemisega laotud.“

Koolitusprogrammist sai osa üle 330 ettevõtlushuvilise, kellest lõviosa olid TTÜ tudengid, ent osavõtjaid oli ka EBS'ist, Tallinna Ülikoolist, Eesti Kunstiakadeemiast ning gümnaasiumidest. Tehnikaülikooli neljakuulise *start-up*-eelinkubatsiooni programmi läbis kokku 32 verivärsket äriideed. Oma ideega oli valmis žürii ette astuma 15 tiimi. *Start-up*-ideede konkursi žürii esimees Calum Cameroni sõnul oli ideede tase uskumatult kõrge ning esindatud oli ideid väga erinevatest valdkondadest. „Oli üpris keeruline valida kõikide heade ideede hulgast just parimaid, sest ideede tase oli tõesti kõrge ja esitlused laitmatud. Samuti tegi otsustamise keeruliseks erinäoline ja rahvusvaheline kuueliikmeline žürii, kus igaühel oli väga tugev oma arvamus,” ütles Cameron pärast autasustamise tseremooniat.

Žüriisse kuulusid **Calum Cameron** (Startup Wise Guys), **Andres Konsap** (ERGO Insurance SE), **Krista Kink** (Tallinna Ettevõtlusamet), **Arezo Her-sel** (Iisraeli suursaatkond, idufirmade võistluse „Start Tel Aviv“ peakorraldaja), Siim Lepisk (Prototron) ja **Madis Toding** (TTÜ).

Tiim MoleQL sai TTÜ teadus- ja arenduspreemia

Airneu ja Aude Opus said Prototroni eripreemiad

Žürii kiitis esinejate energiat ja oma ideede müümise oskust, soovitati enam arendada oskust kaasata kuulajaskonda.

TTÜ Mektory *Start-up*-ideede konkursi Grand Prix auhinna ja võimaluse osaleda Euroopa Innovatsiooni Akadeemia kahehädalasel *start-up*-äriideede arendamise programmis „*Entrepreneurship Summer Program*“ sai meeskond **Levon**. Inspiratsiooni auhinna ehk pileteid Latitude59 konverentsile sai Pick and Try ning TTÜ teadus- ja arendusauhinna – 1000eurose stipendiumi sai meeskond MoleQL. Eriauhinnad Prototronilt pälvisid Airneu ja AudeOpus ning eriauhinna YourDesignWorks’ilt ning Ergo Insurance SE’lt sai Shirt Happens. MTÜ GMC Estonia valis oma lemmikuteks meeskonnad Pick&Try ja MoleQL.

Boonusena saab konkursi Grand Prix võitja Levon oma ideed esitleda 31. mail US riskiinvestori Tim Draperi inspiratsiooniseminaril „*Start-up meeting with US Venture Capitalist Tim Draper*“. Tim Draper on investeerinud teiste hulgas Skype’i, Overture’i, Tesla ja DigiDesign’i tegemistesse. Ta on asutanud omanimelise investeerimisfondi Draper Associates ja samuti Draper University.

Osalejate tagasiside põhjal vastas *start-up*-programm meeskondade ootustele ning motiveeris oma ideed edasi arendama. Väärtustati kõrgelt tagasisidet ning nõuandeid oma ideele otse ettevõtjalt. Lisaks loengutele ning töötubadele peeti kasulikuks ka meeskonnatöö kogemust. Enamik meeskondadest soovib jätkata programmiga ka 2016. aasta sügisel. Küsimusele, mida saaks TTÜ veel meeskondade heaks teha, oli mitmesuguseid vastuseid ja ettepanekuid, kuid rõhutati, et vaja oleks tehnilist nõu ning teadmist.

Pick&Try

KALEIDOSKOOBILT SÕIDAB HELSINGISSE MEESKOND KONKU

Äri- ja projektiideede konkursi KALEIDOSKOOP finaalis võistles 14 põnevat ideed. Näiteks kaks eriauhinda – Tartu linnavalituse ja ökoinnovatsiooni auhinna – pälvis meeskond **Gleather**. Tiim valmistas želatiinist alternatiivset nahka, juba on olemas proovitükk. Seega tulevikus võib mõneski kodus olla diivan, mille nn nahkkate on tegelikult želatiinist. Originaalse tehnoloogia põhjal arendatakse praktilist rakendust TÜ materjaliteaduse doktorandi **Kaido Siimoni** eestvedamisel, meeskonnas on praegu materjaliteaduse, ettevõtluse ja tehnoloogia juhtimise, samuti Eesti kunstiakadeemia disaini ja rakenduskunsti eriala tudengid.

Viljandi Kultuuriakadeemia tiim **Ergonom** koosseisus **Alar Alp**, **Hanna-Liis Lao** ja **Lilian Hütsti** pakub muusikutele ergonoomia-alast nõustamist ja vahendab ainsana Balti riikides muusikute ergonoomilisi abivahendeid. Edaspidi on neil kavas välja töötada ka oma tooted. Ergonom sai „Ajujahi” auhinna ja Viljandimaa omavalitsuste liidu preemia.

Häid projekte oli nii palju, et žüriil andis pead murda, kellele auhinnad jagada. Žürii liige, „Ajujahi” tiimijuht **Harri Tallinn**: „Siin on alati väga hea olla ning näha uusi ägedaid inimesi ja ideid. Ma väga loodan, et mõned siit ka lendu lähevad”. Žürii tööd juhtis TÜ arendusprorektor **Erik Puura** ja sinna kuulusid veel Tartu Linnavalituse ettevõtluse arengu peaspetsialist **Siim Espenberg**, Tartu Loomemajanduskeskuse ettevõtluskonsultant **Juta Kuhlberg** ja Startup Estonia juht **Mari Vavulski**.

Tiim Gleather esitleb želatiinnahka

Võitjatiim Konku koos Ideelabori juhi Maret Ahoneniga

Žürii otsustas anda peaauhinna meeskonnale **KONKU**, kes arendab maakleritasuta üürikuulutuste veebiplatvormi www.konku.ee. Platvormi autorid – **Karl-Sander Erss** geenitehnoloogia ja **Joonas Põdra** õigusteaduse üliõpilane – saavad preemiaks osaleda Helsingis Põhjamaade suurimal idufirmade konverentsil SLUSH ning kasutada ettevalmistuseks Ideelabori arengunõustaja abi.

Auhindu jagus Kaleidoskoobil veel võistkondadele YOMO, ColOrigami ja KadisINK, kuid kasuliku kogemuse võrra said rikkamaks kindlasti kõik Kaleidoskoobil ja selle eelvoorus osalenud.

Võistlemas oli mitme kõrgkooli tudengite kõrval Tartu kutsehariduskeskuse ja gümnaasiumide õpilasi, kes olid oma tiimid kokku pannud ja ideid lihvinud ettevõtlusõppes või Ideelabori eelinkubatsiooni programmis.

Kaleidoskoobi korraldas Tartu Ülikooli Ideelabor ettevõtlusõppe programmi raames Euroopa Sotsiaalfondi toel. Järgmine võimalus ettevõtlikel noortel Tartu Ülikooli Ideelaboris oma ideid esitleda on 22. septembril toimival „Ideede rajul”, mis on eelinkubatsiooni sügissemestri avaüritus.

KadisINK tutvustas oma tooteid

Ergonomile läks kaks eriauhinda

Projekt Veemajanduslased konsultatsioonid ei saanud küll auhinda, kuid viiakse ellu

Žürii ei anna alla - see on hoopis võimlemispaus

Rohkem pilte Kaleidoskoobist leiad siit

LOOMEETTEVÕTLUSE ÄRIDEEDE ARENDUS-PROGRAMMI *GRAND PRIX* PÄLVIS VR QUIZ

Külliki Tafel-Viia ja Marek Mühlberg, Tallinna Ülikool

7. juunil toimunud MELT Foorumi raames esitlesid Tallinnas Kultuurikatlas oma äriideid Loomettevõtluse äriideede arendusprogrammi parimad meeskonnad. Peaauhinna ja 1000 eurot võitis meeskond VR Quiz, mis loob muuseumidele virtuaalse reaalsuse viktoriinilahendusi. Inspiratsiooniauhinna ja 500 eurot pälvis meeskond PRAP, mis pakub muusika valdkonnas produktsioonijuhtimise tarkvara.

Eriauhind anti üle meeskonnale Promental, mille liikmed pääsevad otse Tallinna Ettevõtlusinkubaatori sügisel algavasse inkubatsiooniprogrammi. Meeskond VR Quiz võitis täiendavalt ka kaks eriauhinda, milleks olid digitaalse loovmeedia inkubaatori Digixi virtuaalne inkubatsioon ning Loov Eesti PESA inkubatsiooniprogrammi osalus.

Meeskonnad Superschool.me, PRAP ja VR Quiz valiti otse Prototroni TOP40 hulka. TOP40 meeskonnadele saadetakse täpsustavad küsimused jaanipäevaks. Juuni lõpuks valitakse välja TOP20 meeskonnad, kes pääsevad augusti alguses kiirendiprogrammi. Rahastuse saajad otsustatakse 17. augustil.

Loomettevõtluse äriideede arendusprogrammi jooksutavad Tallinna Ülikool, Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia, Eesti Kunstiakadeemia, Estonian Business School ja Eesti Ettevõtluskõrgkool Mainor.

Programmi „Ettevõtlikkuse ja ettevõtlusõppe süsteemne arendamine kõigil haridustasemetel” tegevusi toetatakse Euroopa Sotsiaalfondist.

Peaauhinna võitis VR Quiz

Õdus õhkkond loomeideede esitlemiseks

Oli kaasahaarav

Žürii

Rohkem fotosid sündmusest leiab siit

VAJALIK JA ASJAKOHANE ALGATUS

Tanel Oppi, SA Innove hariduse agentuuri juht

Ettevõtlusõppe ja majandusharidus ei ole Eesti üld- ja kutsehariduses kindlasti mitte uued suunad. Need märksõnad on Eesti haridussüsteemis ringelnud sisuliselt kogu Eesti iseseisvuse taastamisele järgnenud 25 aasta jooksul. Meil on mitmesuguseid õpikuid jt õppematerjale, tegus majandusõpetajate selts ning ettevõtlikkuspädevusi arendatakse nii põhikoolis, gümnaasiumis kui ka kutsehariduses üldpädevustena.

Ometigi on Euroopa Liidu toetuste jagunemisel aastaiks 2014–2020 otsustatud ellu kutsuda ettevõtlikkuse ja ettevõtlusõppe programm, mis kõigil haridustasemetel keskendub valdkonna sisulisele arendamisele, õpetajate ja koostööpartnerite kompetentsuse tõstmisele ning koostöö edendamisele.

Ma arvan, et tegemist on väga vajaliku ja asjakohase algatusega. Ettevõtlikkuspädevust samastatakse sageli ikka veel üheselt ettevõtjaks koolitamisega. Jah, see on üks võimalikke, sealjuures olulisi ja praktilisi väljundeid. Samas varjutab see mõtte ettevõtlikkusest kui üldpädevusest. Millestki, mis on aine- ja valdkonnaülene, mis kujuneb õppeainetes taotletavate õpitulemuse kaudu, läbivate teemade käsitlemisel ainetundides, tunni- ja koolivälistes tegevustes. Neist viimased viitavad koostööle kooli, kodu ja kogukonna koostöös.

Üld- ja kutsehariduses on fookuses õpilaste suutlikkus luua ja viia ellu ideid, oskus näha probleeme ja leida neis peituvaid võimalusi. Samuti loovus, uuendusmeelsus ja paindlik reageerimine muutustele, mida tasakaalustab arukate riskide võtmine. Tähtsad on organisatoorsed oskused ja algatusvõime.

Ehk need on teemad, mis ei saa valmis ning mida ei saa mõõta ainuüksi sellega, kui palju õpilasi soovib ettevõtlusega tegeleda. Need on teemad, mis ei ole ainuüksi majandusõpetaja vastutada.

SA Innove vedada on ettevõtlikkuse ja ettevõtlusõppe arendamise programmis kooli ettevõtlikumaks muutmise ja praktilise ettevõtlusõppe toetamine. Teeme siin tihedat koostööd partneritega maakondlikest arenduskeskustest, keda esindab Ida-Virumaa ettevõtluskeskus, ning Junior Achievement Eestiga.

Sihtasutuse Innove hariduse agentuur on hariduse valdkonna kompetentsikeskus, mis toetab õpetajat, koolijuhti jt partnereid nii õppekavade rakendamisel üld- ja kutsehariduses kui ka parimate lahenduste leidmisel hariduse ja tööturu partnerite koostöökogu ühiskonnas. Selle unikaalse rolli oleme sõnastanud ka kogu Innove missiooniks. Me näeme end sillaehitaja rollis.

Kokkuvõtlikult võib seega öelda, et tunneme Innoves tihedat seotust ettevõtlusõppe programmi tegevustega nii üld- kui kutsehariduse suunal ja näeme koostöös partneritega siin suurt võimalust toetada üldpädevuste kujundamist üld- ja kutsehariduse õppekavade rakendamisel.

TÕDEMUS ÕPPEREISILT INGLISMAALE: ETTEVÕTLIKKUS ON MAAILMAS OLEMISE JA ELAMISE VIIS

*Katrin Kivisild (SA Innove),
kasutades Silja Enoki, Elbe Metsatalu, Jane Mägi ja Epp Müüli õppereisi kirjeldusi*

SA Innove hariduse agentuuri eestvedamisel toimus 9.–14. maini ettevõtlusõppe programmi raames õppereis Inglismaale, Leeds'i.

Üld- ja kutsehariduse ettevõtluse õpetajatele ja ettevõtlusõppega seotud spetsialistidele mõeldud reisi võtsid seekord ette viis ettevõtlusõppe programmi sisutegevustesse kaasatud asjatundjat ja praktikut Eesti üldharidus- ja kutsekoolidest ning sihtasutusest Innove.

Õppereisi sisse mahtusid kohtumised Leeds'i koolides ja osalemine 3E konverentsil (3E Conference – **ECSB Entrepreneurship Education Conference**). Inglismaal oli meie vastuvõtjaks regiooni Yorkshire and the Humber organisatsiooni Young Enterprise juht Julia Fallowfield.

Külastasime kahte Leeds'i kooli – Elliott Hudson College'is õpivad Eesti haridustaseme mõistes keskkooli-õpilased ja Lawnswood School'is õpivad keskastme õpilased. Mõlemas koolis toimusid kohtumised ettevõtlust õppivate õpilaste ja nende õpetajatega, lisaks kohtuti Young Enterprise West Yorkshire Area juhtidega.

Elliott Hudson College on uhiuus kool moodsas ja tipptasemel varustatud hoones, kus õppurid saavad valida erinevate õppesuundade vahel, millest üks on majandus ja ettevõtlus. Teooriatundides omandatud teadmisi rakendatakse praktiliste ülesannete lahendamisel ning projektiõppes. Juba esimesel õppeaastal alustas tööd esimene õpilasfirma, mis oli algul koguni 20-liikmeline, kuid kellest õppeaasta lõpuks on tegutsema jäänud 7 õpilast. Firma „Three pairs and a spare“ äriideeks on pakkuda leevendust pesumasinas pidevalt kaduma minevate sokkide probleemile. Nii müüb firma kenasti pakitud sokkide kolmikpakki, milles lisaks kolmele paarile on lisatud tagavarasokk. Sokid telliti kohaliku ettevõtte kaudu Hiinast, vaeva oli nähtud ka keskkonnasõbraliku ja Inglismaa lipuvärvides paberpakendiga.

Lawnswoodi koolis tutvustati samuti tööd õpilasfirmadega alates ideestamisest ja äriplaani koostamisest kuni firma loomise, tootmise ja müügitööni. Tegu on meie mõttes põhikooli kolmanda kooliastme kooliga, kus majandus- ja ettevõtlusõpet õpitakse valikainena. Ka selle kooli ettevõtlikud õpilased alustasid esitsa peaaegu terve klassiga, kellest aga töömahu kasvades jäi järele firma praegune tuumik, 6 õpilast. Lawnswoodi õpilasfirma tootmisidee on ajendatud keskkonnasõbralikust eluhoiakust, sest müügiks tehtud seemnepallidest saavad aias külvatuna õitsvad mesilasesõbralikud taimed, samuti sulatatakse käsitsi sojavahast tervislikke küünlaid. Nende idee oli suunata inimesi ökoteadlikumalt tarbima.

Koolide külastusele järgneval päeval oli ees Leeds'i piirkonna õpilasfirmade kohalik võistlus – ligi sajast firmast parima valimine, esindamaks Leeds'i järgmise astme õpilasfirmade konkursil. Saime osa külastatud koolide õpilasfirmade esitluste peaproovist ja sellele järgnenud juhendajate nõustamisest. Lisaks toimusid mõlemas koolis põnevad vestlused kasutatavatest õppemeetoditest, õppevarast, koostööst vanematega jm.

3E konverentsi läbivateks teemadeks olid ettevõtlusõppe vormid ja võimalused ning ettevõtlikkuse kujundamine. Arutelud liikusid terminoloogilistest vaidlustest ja sisu mõtestamisest õppemudelite valikuni eri vanuseastmetes, eri õppesuundade ja erialade õpilastele ning üliõpilastele.

Leeds'i ülikoolis ja ülikoolile kuuluvas hotellis Weetwood toimunud konverents eristus traditsioonilistest konverentsidest uudse formaadi poolest. Klassikalisi slaidiesitlusi arvukates paralleelsetes töötubades ei kasutatud, kõigilt osalejatelt oodati aktiivset kaasamõtlemist ja arutelu. Materjalid saadeti ette ning eeldati, et need on valitud töötubade jaoks iseseisvalt läbi töötatud. Seega tutvustati ettevõtlusõppe erinevaid tahke parimas tähenduses – ettevõtlikult, ühisaruteludele innustavas vaimus.

Esimese päeva praktilised ja arenduslikud töötoad pakkusid mitmeid kasulikke mudeleid ettevõtlusõppe rakendamisel: kommunikatsiooni „kuldne ring”, läbirääkimiste online-mudel, erinevuste ja sarnasuste mudel, mida sai kasutada näiteks ettevõtlikkuse ja ettevõtluse õppe erinevuste ja sarnasuste analüüsimiseks.

Kaks järgmist päeva toimusid samas formaadis, kuid olid pühendatud rohkem ettevõtlusõppe alaste uurin-gute tutvustamisele. Väga palju huvitavaid mõtteid ja seoseid tekitas disainmõtlemise põhimõtete kasutamine ettevõtlusõppes, aja ja õppimise vastavusest (2T-raamistik), arutelud meeskondade rollist, mitmesugustest õppi-misviisidest ettevõtlusõppes jm.

Põnev arutelu toimus ettevõtlusõppe õpitulemuste hindamise teemal. Mida ettevõtlusõppes üldse hinnata ja kuidas? Tõdeti, et saab hinnata tulemust, aga saab hinnata ka protsessi, mida rõhutasid eriti taanlastest osalejad. Protsessi olulisust kinnitati ka laiemas ringis, samuti seda, kuivõrd tähtis on protsessi tagasisidestada. Mureks on, et õppurite seas hakkab tasahilju taastuma mentaliteet õppida eksamiks, mitte uute teadmiste-oskuste omandamiseks.

Kokkuvõtteks sobib konverentsilt kuulnud mõtisklus ettevõtlikkuse olemuse üle: ettevõtlikkus ei tähenda ärilist edukust, vaid see on maailmas olemise ja elamise viis. Ettevõtlikkus kätkeb endas kolme põhieesmärgi (Tripple focus, Goleman ja Senge 2014): tunda iseendast, saada aru, mida tunnevad ja kuidas käituvad teised ning mõista ümbritseva keskkonna, ühiskonna toimimist.

Olgem siis ettevõtlikud, et neid eesmärke teadvustada ja siduda!

Leeds'is pandi õpetajad õppima

ÕPETAJA PEAB OSKAMA KÜSIDA ÕIGEID KÜSIMUSI

Piret Arusaar, eelinkubatsiooni tegevussuuna juht

Juuni algul külastasid kaheksa kõrgkooli esindajad Londoni ja Oxfordi. Õppereisi eesmärgiks oli õppida inglaste pikaajalisest eelinkubatsiooni rakendamise ja idufirmade arengu toetamise edukast praktikast. Lisaks lootsime saada uusi ideid eelinkubatsiooni programmi arendamiseks Eestis. Inglismaa ettevõtluse ökosüsteem on väga mitmekesine ja orienteeritud *start-up*-ettevõtluse arengu toetamisele, ainult Londonis on ligi 160 inkubaatorit, kiirendit, jagatud tööruumi (ühistöö ruumi, *coworking space*).

Mõned olulisemad märksõnad kohtumistelt:

- Õpetaja peab oskama küsida õigeid küsimusi, mitte andma vastuseid. Londonis asuv loomemajanduse kiirendi School for Startups rakendab koolitamisel sokraatilist meetodit e küsimuste ja vastuste varal toimuvat õpetamisviisi. Sellesarnast metoodikat soovime edaspidi meigi eelinkubatsiooni seminaridel teadlikumalt rakendada.
<http://www.schoolforstartups.co.uk>
- Koostöö tekib ja toimib inglise partneritega seda paremini, kui on loodud varasem isiklik kontakt. Seepärast on võrgustikud ja võrgustikuüritused väga olulised ning alati rahvarohked. Eesti saatkonna poolt julgustati korraldama kontaktüritusi koostöös saatkonnaga, kuid rõhutati ka tulemuslikuks koostööks vajaliku fookuse olulisust.
- Külaskäik ülikoolide tehnoloogiastiirde ettevõtetesse Isis Innovation (Oxford University) ja UCL Business (University College London) kinnitas asjaolu, et ülikoolide teadussaavutuste komertsialiseerimisele ja tehnosiirdele pööratakse erilist tähelepanu. Samas on oluline erinevus võrreldes Eestiga, et valdkondlik tegevus on koondunud ülikoolide poolt asutatud iseseisvate organisatsioonide kätte, mis annab neile suurema paindlikkuse ja iseseisvuse võrreldes tegutsemisega ülikooli osakonnana.

<http://isisinnovation.com>

<http://www.uclb.com>

Meie käisime eelinkubatsiooni õppimas

- Saïd Business School'i (Oxford University) ettevõtluskeskus tegutseb eelinkubaatorina, pakkudes mitmeid erinevaid teenuseid: jagatud tööruumi, mentorlust, kolme arenguprogrammi inspiratsiooni tekitamiseks, meeskonna ja idee arendamiseks ning jätku- e kiirendiprogrammi ärimudeli testimiseks. Peamine fookus praktilise kogemuse omandamisel on idee ja meeskonna arendamisel. Kuna ülikooli õppekavas pakutav ettevõtlusõpe ei ole nii praktilise väljundiga kui ettevõtluskeskuse programm, siis on üliõpilaste huvi eelinkubatsiooni programmi vastu väga suur. 2016 kevadsemestril kandideeris programmi 40 meeskonda, vastu võeti vaid 8. Väike meeskondade arv võimaldab tiimidega tegeleda väga põhjalikult ning jälgida pidevalt nende progressi. Kohtumisel saime kinnitust, et Eestis ellukutsutud haridustasemete ülene eelinkubatsiooni programm on oma ülesehituselt ja eesmärkidelt väga sarnane nähtule. Arvestades õppurite taset programmi sisenemisel, on oluline pakuda nende vajadustele vastavaid teenuseid. Ning lisaks kehtib põhimõte 'vähem on rohkem' kindla kvaliteedimärgina.

<http://www.sbs.ox.ac.uk/facultyresearch/entrepreneurship>

- Kui meie oleme harjunud liftikõnes (*pitching*) kasutama peamiselt arve ja fakte, siis Inglismaal kogesime liftikõne puhul loo-jutustamise-oskuse olulisust. Isiklik kogemus ja emotsioon ning isegi teatud näitleja-meisterlikkuse kasutamine ei teki iseenesest, seda treenitakse pidevalt. Kindlasti pakume ka Eestis edaspidi rohkem esitlusoskuse treeninguid-seminare.

Kuidas Oxfordis seda tehakse

Uusi teadmisi ja ideid kogusime palju, lisaväärtuseks oli muidugi omavaheline võrgustumine ja rahvusvahelised koostöökontaktid.

Õppereis toimus 30. maist 2. juunini, sihtkohaks Inglismaa: London ja Oxford.

Häid nõuandeid saime Eesti saatkonnas Londonis

PROGRAMMI ÜHISSEMINAR 26. MAIL OLI TÖINE

Angela Ader, metoodika arendamise tegevussuuna spetsialist

26. mail tuli ettevõtlusõppe programmi tegevuskava arendusseminarile kokku peaaegu 60 inimest, kes päev-päevalt panustavad programmi õnnestumisesse ning aitavad viia ettevõtlus- ja ettevõtlikkusõppe Eesti koolidesse.

Päeva esimeses pooles tutvustati, mis seni tehtud ning mis 2016. aasta jooksul veel plaanis. Ühesõnaga viidi kõik kohalolijad hetkeseisuga kurssi.

Seminaripäeva teises pooles jaguneti kuueks töötoaks, et arutada tegevussuundade 2017. aasta eesmärke, mida seejärel esitleti kõigile osalistele.

Õppevara ning õppemoodulite ettevalmistamisega tegeleva tegevussuuna liikmed leppisid kokku, et 2017. aasta jooksul piloteeritakse igal haridustasemel algseid ettevõtlikkust arendavaid mooduleid ning saadakse tagasiside. Selle põhjal on näha, mida veel muuta ja kuidas edasi minna. Ettevõtlikkuse ja ettevõtlusõppe pädevuste arendamise tegevussuunal koondatakse erinevate uuringute küsimustikud ning lükatakse käima ettevõtlusõppe programmi enda seire. Kommunikatsiooni ja tunnustuse tegevussuunas lepiti kokku, et lähiajal on tarvis tööle võtta täiskohaga kommunikatsioonispetsialist ning tema juhtimisel tegelda tõsisemalt programmi visuaali ja sõnumite loomisega. Täienduskoolituste tegevussuuna meeskond võttis endale eesmärgiks analüüsida praeguste koolituste taset ning arendada koolitusi veel paremaks ja praktilisemaks. Kooli ettevõtlikkuse ja praktilise ettevõtlusõppe toetamise tegevussuund plaanib järgmisel aastal usinasti jätkata koostööd Junior Achievementiga, liikuda edasi ettevõtliku kooli programmiga ning korraldada haridusfestival. Kõrgkoolides on tähtis arendada edasi eelinkubatsiooni mudelit ning sidustada eelinkubatsiooni programm ka koolide õppekavadega.

Ühiseks eesmärgiks võeti tihedam koostöö ettevõtlusõppe programmi tegevussuundade vahel.

Olgugi, et päev oli tõine, tihe ning väsitav, ei leidnud uudiskirja meeskond ürituse fotodelt küll ühtegi tülinud või igavlevat nägu. Väga õnnestunud ühisseminar.

Angela Ader

Marge Täks teeb plaane järgmiseks aastaks

Oli teine seminar

Kuulab

Kuulab

Küsimus saalist

ETTEVÕTLUSÕPPE PROGRAMMI SUURIMAD VÄLJAKUTSED

Programmi 26. mai ühisseminaril osalejatelt küsisime: Mis on ettevõtlusõppe programmi suurim väljakutse ja millist mõju soovite oma tegevussuunaga saavutada? Vastused on kokkuvõetult siin.

ETTEVÕTLIK HOIAK

Tekitada ettevõtlik hoiak nii programmi sihtrühmades kui ka väljaspool ettevõtlusõpet

- et rohkem juhte, otsustajaid, õpetajaid, õppejõude ja õpilasi-üliõpilasi omandaksid ettevõtliku hoiaku
- levitada teadmist, et ettevõtlikkust saab arendada ja ettevõtlust on võimalik õppida
- kaasata avalikkus mõistma seda, et üldise ettevõtlikkuse kultuuri juurutamiseks ja selle osaks muutmiseks on vaja igaühe enda valmisolekut ja reaalset tegu

VÄÄRTUSTAMINE

Väärtustada ettevõtlikkust ja ettevõtlust hariduses ja ühiskonnas

- et ettevõtlikkusest saaks loomulik väärtus nii hariduselus kui ka tööelus
- sest ettevõtlikkusest ja ettevõtlusest on kasu nii igale inimesele kui ka kogu Eestile
- ettevõtlikkus Eesti riigis kasvab kaudselt, seetõttu võiks mõjutada ka seadusandlust, et ettevõtlusega alustamine oleks maksukoormust arvestades lihtsam

SIHTRÜHMAD

Viia sõnum sihtrühmadele ja kaasata nad tegevustesse

- muuta õpetajate, koolijuhtide ja õppekavajuhtide mentaliteeti ja arendada nende pädevusi ja metoodikaid, et rakendada tänapäevast ettevõtlikkuse õpet
- luua selge, arusaadav, mitte ülimalt keerukas platvorm ettevõt-lusõppe õpetamiseks igal haridustasemel
- et teised aineõpetajad ja erialaõppejõud hakkaksid mõistma et-tevõtlikkuspädevuste vajalikkust tänasele noorele ja arendaksid ettevõtlikkust ka oma ainetundides
- et ettevõt-lusõpetajad saaksid uusi teadmisi, oskusi, kogemusi ja ideid, kuidas on õppetööd parandada, uusi metoodikaid raken-dada, et jõuda (üli)õpilaste suurema ettevõtlikkuseni ja enese-kindluseni
- et lõpetajad oleks konkurentsivõimelised ja edukad tööturul
- et tagada haridustasemeteüleline süsteemsus ettevõtlikkuse õpeta-misel ja arendamisel, koostada praktilisi abimaterjale, pakkuda kõrge teadusliku väärtusega põhjendusi, miks just sellisel viisil oleks mõistlik neid teemasid käsitleda

JÄTKUSUUTLIKKUS

Tähtis on, et programmi te-gevused jätkuksid ka pärast programmi lõppu

- et ülikoolide ja kõigi teiste partnerite vaheline kommuni-katsioon ja koostöö oleks täiesti loomulik ja igapäevane
- et loodavate õppekavade, moo-dulite ja materjalide kasutami-ne ei piirduks üksnes program-mi toimumise ajaga
- et tunnistataks valmisolekut ja vajadust muudatuste pidevaks elluviimiseks
- et oldaks paindlik vastavalt tu-leviku tööturuvajadustele

KOOSTÖÖ

Lõimida sihtgrupid tegutsemiseks jät-kusuutlikult **ühtse eesmärgi nimel**

- saavutada parem koostöö programmi tegevussuundade vahel
- teha eri osapooltega süsteemselt koos-tööd ühiste eesmärkide nimel, mitte konkureerida
- tekitada sünergia inimeste ja ülikoo-lide vahel, et pakkuda Eesti ettevõt-lusõpet ka välismaal
- saavutada, et ülikoolide ja kõigi teiste partnerite vaheline kommunikatsioon ja koostöö oleks täiesti loomulik ja iga-päevane
- tekitada haridustasemeteüleline koo-litusvõrk
- teha rohkem koostööd kolmnurgas koolid – ettevõt-lusõppe edendajad – ettevõtjad

PÄRISILT

Viia projekt **päriselt ellu**, et see ei jääks pelgalt teoree-tiliseks platvormiks

- näidata praktilise tegevuse kaudu, et ettevõtlikkus on ühiskonnale kasulik, et ettevõt-lus on see, mis toob riigi eelarvesse raha
- et inimestele läheks päriselt korda see, mida programmiga soovitakse saavutada
- et ettevõt-lusõpe oleks hariduse loomulik osa, mitte vali-kaine
- et aineõpe ja erialaõpe oleksid loomulikul viisil lõimitud ettevõtlikkuse arendamise ja ettevõt-lusega
- et programmi sisuline panus haridusse saaks praktiliselt rakendatud – päriselus
- et Eestist kujuneks loovettevõt-luse musternäidis kõrgha-riduses, millest teised riigid saavad õppust võtta – uudne, toimiv, inimsõbralik süsteemne lähenemine, mis inspireerib
- et programmist kujuneb toimiv süsteem kõigil haridus-tasemetel ettevõtlikkuse ja ettevõt-lushoiaku toetamiseks

KONTAKTID

Lähemalt programmist:

ettevotlusope.edu.ee

hm.ee/ettevotlusope

www.facebook.com/ettevotlusope/

Kontaktid:

Kristi Ploom, Haridus- ja Teadusministeeriumi programmijuht

Kristi.Ploom@hm.ee

Marge Täks, programmi sisujuht ning ettevõtlusõppe metoodika arendamise
ja õppevara koostamise tegevussuuna juht

Marge.Taks@ut.ee

Anneli Lorenz, ettevõtlusõppe asjatundjate täienduskoolituse tegevussuuna
ning teavituse ja tunnustuse tegevussuuna juht

Anneli.Lorenz@ut.ee

Katrin Kivisild, kooli ettevõtlikkuse ja praktilise ettevõtlusõppe toetamise tegevussuuna juht

Katrin.Kivisild@innove.ee

Piret Arusaar, kõrgkoolides ettevõtlikkuse ja ettevõtlusõppe toetamise tegevussuuna juht

Piret.Arusaar@ut.ee

Mervi Raudsaar, ettevõtlikkuse ja ettevõtlusõppe pädevuste arendamise tegevussuuna juht

Mervi.Raudsaar@ut.ee

Ines Kerikmäe, finantsjuht

Ines.Kerikmae@ut.ee

Uudiskirjas on kasutatud Timo Arbeiteri, Andres Tennuse,
Külliki Tafel-Viia, Sirlu Jõgi, Gert Kelu jt fotosid.

